

Αρ. ερωτησ: 100350β.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΨΕΝ

Η ΑΓΡΙΟΠΑΡΙΑ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

Μετάφραση από τα νορβηγικά - πρόλογος
ΒΑΣΟΥ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΛΑΖΟΥ

Εκδόσεις «Δωδώνη»
Ε.Κ. ΛΑΖΟΣ
Ασκληπιού 3, 106 79 Αθήνα .
Τηλ.: 36.37.973
ISBN 960-248-618-X

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εκδόσεις «Δωδώνη»
Αθήνα — Γιάννινα
1993

ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

041000073302

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΒΕΡΛΕ, εργοστασιάρχης, μεγαλοβιομήχανος
ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ ΒΕΡΛΕ, γιος του
Ο ΓΕΡΟ-ΕΚΝΤΑΛ
ΓΙΑΛΜΑΡ ΕΚΝΤΑΛ, γιος του, φωτογράφος
ΓΚΙΝΑ ΕΚΝΤΑΛ, γυναίκα του Γιάλμαρ
ΕΝΤΒΙΓΚ, κόρη τους, 14 χρονών
ΚΥΡΙΑ ΣΕΡΜΠΥ, οικονόμος του εργοστασιάρχη
ΡΕΛΛΙΓΚ, γιατρός
ΜΟΛΒΙΚ, πρώην Θεολόγος
ΓΚΡΟΜΠΕΡΓΚ, Λογιστής
ΠΕΤΕΡΣΕΝ, υπηρέτης του εργοστασιάρχη
ΓΕΝΣΕΝ, έκτακτος υπηρέτης
ΕΝΑΣ ΚΥΡΙΟΣ ΠΑΧΥΣ ΚΑΙ ΧΛΟΜΟΣ
ΕΝΑΣ ΦΑΛΑΚΡΟΣ ΚΥΡΙΟΣ
ΕΝΑΣ ΜΥΩΠΙΚΟΣ ΚΥΡΙΟΣ
ΕΞΙ ΑΛΛΟΙ ΚΥΡΙΟΙ, καλεσμένοι του εργοστασιάρχη
ΑΛΛΟΙ ΕΚΤΑΚΤΟΙ ΥΠΗΡΕΤΕΣ

Η πρώτη πράξη στον εργοστασιάρχη Βέρλε, οι άλλες τέσσερες στον φωτογράφου Έκνταλ.

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Στο σπίτι του εργοστασιάρχη Βέρλε. Πολυτελές και άνετα βαλμένο δωμάτιο γραφείου· βιβλιοθήκες και ταπετσαρισμένα έπιπλα· στη μέση γραφείο με χαρτιά και εμπορικά βιβλία· αναμμένες λάμπες με πράσινα αμπαζούρ δίνουν έναν απαλό φωτισμό στο δωμάτιο. Στο βάθος μεγάλη δίφυλλη πόρτα ανοιχτή, με τραβηγμένες τις πορτιέρες. Από μέσα φαίνεται μια μεγάλη, κομψή σάλα, φωτισμένη άπλετα από λάμπες και καντηλιέρα. Στο δωμάτιο του γραφείου, μπρος δεξιά, μια μικρή ταπετσαρισμένη πόρτα προς το λογιστήριο. Μπρος, αριστερά, ένα τζάκι με πυρά κάρβουνα και πιο πίσω δίφυλλη πόρτα προς την τραπεζαρία.

Ο υπηρέτης του εργοστασιάρχη, ο Πέτερσεν, με λιβρέα, και ο Γένσεν, ο έκτακτος υπηρέτης, με φράκο, σιγουρίζουν στο δωμάτιο του γραφείου. Στη σάλα μέσα, δυο-τρεις άλλοι έκτακτοι υπηρέτες ταχτοποιούν κι ανάβουν κι άλλα φώτα. Από την τραπεζαρία ανακατεμένες συνομιλίες και γέλια πολλών μαζί. Κάποιος χτυπάει ένα ποτήρι με το μαχαίρι· γίνεται ησυχία· ακούγεται κάποια πρόποση· επευφημίες και μπράβο και έπειτα ξανά ανακατεμένες συνομιλίες πολλών.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, κοιτάζοντάς την καλά καλά: Είσαστε τόσο βέβαιη γι' αυτό;

ΕΝΤΒΙΓΚ, σαοτίζοντας: 'Οτι είναι σοφίτα!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ναι, το ξέρετε με τόση βεβαιότητα;

(Η Έντβιγκ σωπαίνει κοιτάζοντάς τον μ' ανοιχτό το στόμα. Η Γκίνα έρχεται από την κουζίνα με τα πράματα του τραπέζιου).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, σηκώνεται επάνω: Σας ήρθα πάρα πολύ νωρίς.

ΓΚΙΝΑ: Ε, τι εδώ, τι αλλού; έπειτα, σε λίγο θα 'ναι έτοιμα. 'Αδειασε το τραπέζι, Έντβιγκ.

(Η Έντβιγκ αδειάζει το τραπέζι και μαζί με την Γκίνα το στρώνουνε ενόσω γίνεται η παρακάτω σκηνή. Ο Γκρέγκερς καθίζει στην πολυθρόνα και φυλλομετράει ένα άλμπουμ).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Άκουσα ότι ξέρετε και ρετουσάρετε, κυρία Έκνταλ.

ΓΚΙΝΑ, με μια λοξή ματιά: Χμ, —ξέρω.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Περιήφημη σύμπτωση λοιπόν.

ΓΚΙΝΑ: Τι σύμπτωση;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μια και ο Έκνταλ έγινε φωτογράφος θέλω να πω.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Και η μαμά ξέρει να φωτογραφίζει.

ΓΚΙΝΑ: Α ναι, την έμαθα δα πια κι αυτή την τέχνη.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Τότε ίσως σεις τη διευθύνετε την εργασία, ε;

ΓΚΙΝΑ: Ναι, άμα ο Έκνταλ δεν έχει καιρό ο ίδιος, τότε—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Θα τον απασχολεί φαντάζομαι τόσο πολύ ο γερο-πατέρας του βέβαια.

ΓΚΙΝΑ: Ναι: εξάλλου, για έναν άνθρωπο όπως ο Έκνταλ δεν είναι αυτό δουλειά, να κάθεται δω χάμω να κάνει πολιτρετά του μεν και του δεν.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Έτσι νομίζω κι εγώ: μια όμως και εδιάλεξε αυτόν το δρόμο στη ζωή του, τότε—

ΓΚΙΝΑ: Ωστόσο θα το φαντάζεστε και σεις, κύριε Βέρλε, ότι ο Έκνταλ δεν είναι κανένας από τους συνηθισμένους φωτογράφους.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ασφαλώς όχι! Όμως;—

(Μια τουφεκιά ακούγεται μέσα στη σοφίτα).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, ξεπετιέται απάνω: Τι τρέχει!

ΓΚΙΝΑ: Ουφ, τουφεκούν πάλι!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Τουφεκούν κιόλας;

ΓΚΙΝΑ: Κυνηγάνε.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Πώς! *(Σιμώνοντας στην πόρτα της σοφίτας).*

Κυνηγάς, Γιάλμαρ;

ΓΙΑΛΜΑΡ, από μέσα απ' το δίχτυ: 'Ηρθες; Δεν το 'ξερα: ήμουνα τόσο απασχολημένος— *(Στην Έντβιγκ).* Και συ δεν μας ειδοποιείς.

(Έρχεται μέσα στο ατελιέ).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Τουφεκάς μέσα στη σοφίτα;

ΓΙΑΛΜΑΡ, δείχνει ένα δίκανο πιστόλι: Μπα, μ' αυτό εδώ μόνο.

ΓΚΙΝΑ: Εσύ κι ο γεροπαππούς χωρίς άλλο θα μας κάμετε καμιάν ώρα κανένα δυστύχημα μ' αυτό το μπιστιόλι.

ΓΙΑΛΜΑΡ, φουρκισμένος: Σου έχω πει θαρρώ ότι το όπλο αυτό λέγεται πιστόλι.

ΓΚΙΝΑ: Ουχ, δε γίνεται καλύτερο, μου φαίνεται, κι έτσι να το πω.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όστε λοιπόν πας κι εσύ κυνήγι, Γιάλμαρ;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Α, έτσι κανένα μικροκυνήγι κουνελιών κάνω πότε πότε. Και για χατήρι του πατέρα κυρίως, καταλαβαίνεις.

ΓΚΙΝΑ: Οι άντρες είναι τόσο παράξενοι, αλήθεια! πάντα θέλουνε να 'χουνε κάτι περί διασκέδαση.

ΓΙΑΛΜΑΡ, όλο θυμό: Μάλιστα, μάλιστα: θέλουμε πάντα κάτι να διασκεδάζουμε.

ΓΚΙΝΑ: Αυτό δα ίσα ίσα είπα κι εγώ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Καλά, καλά: χμ! *(Στον Γκρέγκερς).* Λοιπόν, όπως σου έλεγα, έχει ξέρεις πολύ ωραία ταιριάζει το πράμα, γιατί η σοφίτα είναι σε τέτοια θέση βαλμένη, που δεν μπορεί να μας ακούσει κανείς σαν πυροβολούμε. *(Αφήνει το πιστόλι στο απά-*

νω απάνω ράφι του έπιπλου). Μην τυχόν κι αγγίξεις το πιστόλι, Έντβιγκ! Η μια κάνα είναι γεμάτη πρόσεξε!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, κοιτάζοντας μέσ' απ' το δίχτυ: Έχεις βλέπω και κυνηγετικό τουφέκι.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Είναι το παλιό όπλο του πατέρα. Είναι άχρηστο πια· γιατί κάτι έχουνε πάθει οι φωτιές του. Είναι όμως μια μεγάλη χαρά να το 'χει κανείς έστω κι έτσι· γιατί πιάνουμε και το λύνουμε, πότε πότε, το καθαρίζουμε, του βάνουμε λίπος και το ξαναδένουμε έπειτα. —Δηλαδή ο πατέρας κυρίως ασχολείται με κάτι τέτοια.

ΕΝΤΒΙΓΚ, που έχει πάει κοντά στον Γκρέγκερς: Τώρα μπορείτε να τη δείτε καλά την αγριόπαπια.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αυτήν ακριβώς κοιτάζω κι εγώ. Σα να κρεμάει μου φαίνεται λιγάκι τη μια της φτερούγα.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Αυτό δεν είναι περίεργο· αφού είχε πληγωθεί.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και σαν να σέρνει και το ένα της πόδι λιγάκι. 'Η μήπως κάνω λάθος;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ναι, ίσως να κουτσαίνει και λιγάκι.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι, από το πόδι που τη δάγκωσε ο σκύλος.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Κατά τα άλλα όμως είναι μια χαρά· κι αυτό δεν είναι λίγο για ένα ζωντανό που έφαγε μιαν ολόκληρη ριζιά σκάγια στο κορμί του και που έμεινε και μέσα σε δόντια σκύλου—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, με μια ματιά στην Έντβιγκ: —και που έμεινε και στο βυθό— τόσο πολύ.

ΕΝΤΒΙΓΚ, χαμογελώντας: Ναι.

ΓΚΙΝΑ, συγυρίζοντας το τραπέζι: Την τσαμένη την αγριόπαπια, ναι. Σωστή αγία οσία μάς έγινε.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Χμ —αργεί ακόμη το τραπέζι;

ΓΚΙΝΑ: Όχι, αμέσως. Έντβιγκ, έλα μέσα να με βοηθήσεις.

(Η Γκίνα και η Έντβιγκ πηγαίνουν στην κουζίνα).

ΓΙΑΛΜΑΡ, με χαμηλωμένη φωνή: Καλύτερα μη στέκεις εκεί και κοιτάς τον πατέρα· δεν του αρέσει. (Ο Γκρέγκερς φεύγει από την πόρτα της σοφίτας). Μάλιστα καλύτερα να κλείσω, προτού

έρθουν οι άλλοι. (Χτυπώντας τα χέρια του). Κσσ—κσσ—κσσ μέσα, άντε! (Κάνοντας έτσι, σέρνει το κορδόνι και σηκώνει το παραπέτασμα κι έπειτα σπρώχνει και κλείνει την πόρτα). Τούτα τα μαραφέτια είναι εφεύρεση δικιά μου. Μα την αλήθεια, είναι πολύ διασκεδαστικό να 'χεις να ασχολείσαι άμα χαλούνε. Εξάλλου, είναι κι εντελώς απαραίτητα ξέρεις· γιατί η Γκίνα δε θέλει να μπαίνουνε κουνέλια και κότες στο ατελιέ.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Φυσικά η γυναίκα σου θα διευθύνει εδώ τις δουλειές, ε;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Συνήθως της αφήνω αυτηνής τις τρεχούμενες υποθέσεις· γιατί έτσι εγώ μπορώ να απομονώνομαι στο μεταξύ μέσα στο σαλόνι και να σκέπτομαι πράματα σοβαρότερα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Δηλαδή σαν τι είδους πράματα ακριβώς, Γιάλμαρ;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Παραξενεύομαι που δε με ρώτησες ακόμη γι' αυτό. 'Η μήπως δεν άκουσες να γίνεται λόγος για την εφεύρεση;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Για την εφεύρεση; Όχι.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Μπα; Δεν άκουσες; Ω, βέβαια, πάνω εκεί στα ρουμάνια και στις ερημιές—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όστε έκαμες καμιάν εφεύρεση;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Δηλαδή όχι εντελώς ακόμα· μα σ' αυτήν απάνω ασχολούμαι. Θα το φαντάζεσαι υποθέτω και συ ότι, όταν αποφάσισα να κάμω τη θυσία να επιδοθώ στη φωτογραφική, δεν το 'καμα βέβαια για να κάθουμαι δωχάμω να παίρνω πορτρέτα του ενός και του άλλου ανθρωπάκου.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Σωστά, σωστά, μου το είπε προ ολίγου και η γυναίκα σου.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ορκίστηκα ότι μια και θα αφιέρωνα τις δυνάμεις μου σ' αυτό το επάγγελμα, θα το εξύψωνα κιόλας τόσο πολύ που να φτάσει στο ύψος τέχνης, στο ύψος επιστήμης. Και έτσι αποφάσισα να κάμω αυτή τη σπουδαία εφεύρεση.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και σε τι συνίσταται η εφεύρεση αυτή; Σε τι αποβλέπει;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Α, αγαπητέ μου, για λεπτομέρειες μη με ρωτάς ακό-

μη. Απαιτείται καιρός, ξέρεις. Έπειτα, μη σου περνάει απ' το νου ότι κινούμαι από ματαιοδοξία σ' αυτό. Δεν είναι για τον εαυτό μου που εργαζομαι, α, όχι· ο σκοπός που έχω βάλει στη ζωή μου είναι που με απασχολεί μέρα και νύχτα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ποιος σκοπός;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ξεχνάς το ασπρομάλλικο γεροντάκι;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Τον καημένον τον πατέρα σου· μα τι μπορείς δηλαδή να κάμεις γι' αυτόν;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Μπορώ να αναστήσω εκ νεκρών την αυτοπεποιθήσή του, υψώνοντας και πάλι το όνομα των Έκνταλ σε τιμή και υπόληψη.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αυτός είναι λοιπόν ο σκοπός της ζωής σου.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ναι. Θέλω να σώσω το ναυαγισμένον αυτόν άνθρωπο. Γιατί ναυάγιο έγινε όταν η μπόρα ξέσπασε απάνω του. Άμα αρχίσανε εκείνες οι τρομερές ανακρίσεις δεν ήτανε πια ο ίδιος άνθρωπος. Αυτό το πιστόλι, κειπέρα, είδες — αυτό που μεταχειριζόμαστε να σκοτώνουμε κουνέλια — έπαίξε ένα ρόλο στις οικογένειες Έκνταλ την τραγωδία.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Το πιστόλι! Μπα;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Όταν βγήκε η απόφαση κι ήτανε να τον πάνε φυλακή — είχε το πιστόλι στο χέρι του —

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αλήθεια! —

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ναι· μα δεν το αποφάσισε. Λιγοψύχησε. Τόσο τα 'χε χαμένα, τόσο πολύ είχε ρημαχτεί ψυχικά από τότε κιόλας! Ω, μπορείς να το καταλάβεις εσύ; Αυτός, ένας στρατιωτικός, αυτός που είχε σκοτώσει εννιά αρκούδες και που καταγόταν από δυο αντισυνταγματάρχαιους — ναι, τον έκανε μετά τον άλλο, φυσικά. — Μπορείς να το καταλάβεις εσύ, Γκρέγκερς;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Πώς, το καταλαβαίνω πολύ καλά.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Εγώ όχι. Και για δεύτερη φορά μπαίνει τότε ξανά το πιστόλι στην ιστορία της οικογένειάς μας. Όταν του φορέσανε τη γκριζα φορεσιά της φυλακής και τον καθίσανε μέσα — ω, καταλαβαίνεις τι τρομεροί καιροί ήτανε για μένα. Είχα κατεβασμένα τα στόρια και στα δυο παράθυρά μου. Άμα κοίταζα έξω κα-

μιά στιγμή έβλεπα τον ήλιο κι έλαμπε όπως πάντα. Δεν το καταλάβαινα. Έβλεπα τους ανθρώπους να περνούνε στο δρόμο και να γελούν και να κουβεντιάζουν για αδιάφορα πράματα. Δεν το καταλάβαινα. Νόμιζα ότι το παν έπρεπε να 'χει σταματήσει, όπως άμα έχει γίνει έκλειψις ηλίου.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Το ίδιο ένιωθα κι εγώ τότε που πέθανε η μητέρα.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Σε μια τέτοια στιγμή, ο Γιάλμαρ Έκνταλ ύψωσε το πιστόλι κατά του ίδιου του του στήθους!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Σκέφτηκες ακόμη και να!...

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ναι.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μα δεν τράβηξες, ε;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Όχι. Στην αποφασιστική απάνω στιγμή, κατανίκησα τον εαυτό μου. Έμεινα ζωντανός. Πίστεψε όμως ότι χρειάζεται κουράγιο και κουράγιο για να προτιμήσει κανείς τη ζωή υπ' αυτές τις συνθήκες.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ε, όπως το πάρει κανείς.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Αναντιρρήτως, φυσικά. Όμως, έτσι ήτανε το καλύτερο· γιατί όπου και να 'ναι θα κάμω την εφεύρεσή μου· και τότε, ο δόκτορ Ρέλλιγκ νομίζει και το νομίζω κι εγώ, ότι ίσως του επιτραπεί του πατέρα να φορέι και πάλι τη στολή του. Αυτό θα απαιτήσω ως μόνη μου ανταμοιβή.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όστε το ζήτημα της στολής είναι που τον; —

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ναι, αυτή είναι ο πιο μεγάλος του καημός, ο πιο διακαής του πόθος. Αδύνατο να φανταστείς πόσο πονεί η καρδιά μου εξαιτίας αυτής της στολής. Κάθε φορά που έχομε καμιά μικρή οικογενειακή γιορτή — όπως την επέτειο των γάμων μου με την Γκίνα ή ό,τι άλλο — έρχεται ο γεροντής μέσα ντυμένος τη στολή του υπολοχαγού των παλιών ευτυχισμένων καιρών. Μα αν όμως κάμει πως χτυπάει η πόρτα — γιατί ξέρεις, δεν τολμάει να εμφανιστεί μπροστά σε ξένους έτσι — τρέχει μέσα στο δωμάτιό του πάλι, όσο πιο γρήγορα βαστούν τα γέρικα ποδάρια του. Να βλέπει ένα παιδί τον πατέρα του έτσι, του σκίζεται ξέρεις η καρδιά.

μπροστά μου —(κλωτσάει ένα κάθισμα)— ολόκληρο το σπιτικό μου— τα οφείλω στην εύνοια ενός προκατόχου! Αχ, αυτός ο διαφθορέας ο εργοστασιάρχης!

ΓΚΙΝΑ: Μετανιώνεις για τα δεκατέσσερα δεκαπέντε χρόνια που ζήσαμε μαζί;

ΓΙΑΛΜΑΡ, στήνεται μπροστά της: Εσύ να μου πεις αν, την κάθε μέρα, την κάθε ώρα που περνούσε, μετάνιωνες για το δίχτυ αυτό του ψεύδους μέσα στο οποίο μ'έχεις τυλίξει, σαν αράχνη! Σ' αυτό απάντησέ μου! Δεν επνιγόσουν από τύψεις κι από μεταμέλεια δωμέσα;

ΓΚΙΝΑ: Ω, καλέ μου Έκνταλ, το μυαλό μου είχε τόσα και τόσα να συλλογιέται δωμέσα για το σπίτι και το καθημερινό κουμάντο.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Όστε ποτέ σου λοιπόν δε ρίχνεις μια ματιά πίσω να εξετάσεις το παρελθόν σου!

ΓΚΙΝΑ: Όχι, μα το Θεό, τις είχα ξεχάσει κοντά τούτες τις παλιές βρομοϊστορίες.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ω, τι ζωώδης, τι παχύδερμη ηρεμία! Με κάνει να αγαναχτώ ξεχωριστά αυτή και μόνη. Σκέψου —ούτε να μετανιώνει καν!

ΓΚΙΝΑ: Όμως, δε μου λες, Έκνταλ, —τι θα 'γες απογίνει και συ, αν δεν είχες πάρει μια γυναίκα σαν κι εμένα;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Σαν κι εσένα!—

ΓΚΙΝΑ: Ναι, γιατί εγώ από εξανέκαθεν ήμουν, —έτσι σαν πιο τους μετρητοίς, παρά εσύ. Δε λέω, βέβαια, είμαι και κάποιον ζευγάρι χρόνια μεγαλύτερη.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Τι θα απογινόμουν, λέει!

ΓΚΙΝΑ: Είχες πάρει δα λογής στραβούς δρόμους τότε που σε πρωτογνώρισα: αυτό δεν μπορείς να τ'αρνηθείς.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Α, έτσι, αυτούς λες εσύ στραβούς δρόμους, ε; Πού να καταλάβεις τώρα εσύ τι έχει μέσα του ένας άνθρωπος, άμα τον τρώει η λύπη και η απελπισία —και μάλιστα ένας άνθρωπος με τη δική μου την ορμητική ιδιοσυγκρασία.

ΓΚΙΝΑ: Ναι, ναι, όσο γι' αυτό δε λέω. Κι ούτε και το καυχίμαι

καθόλου: γιατί η αλήθεια είναι πως αμέσως μόλις απόχτησες σπίτι και οικογένεια έγινες ένας πρώτης γραμμής άντρας. —Και τώρα περνάγαμε τόσο ωραία και τόσο μια χαρά σπίτι μας: και πολύ σύντομα θα μπορούσαμε και η Έντβιγκ κι εγώ να ξεδεύουμε κατιτίς παραπάνω και για το φαί μας και για το ντύσιμό μας.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Μέσα στο τέλμα του ψεύδους, μάλιστα.

ΓΚΙΝΑ: Αχ, αυτόν το βρομοπαίσιον άνθρωπο που πάτησε το πόδι του δωμέσα.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Κι εμένα μου φαινόταν όμορφα δωμέσα, σπίτι μου. Ήταν όμως πλάνη. Πούθε να αντλήσω τώρα την αναγκαία ορμή και ευκαμψία του νου, για να οδηγήσω την εφεύρεσή μου στον κόσμο της πραγματικότητας; Θα πεθάνει ίσως κι αυτή μαζί με μένα: και τότε το παρελθόν σου θα είναι, Γκίνα, που θα την έχει σκοτώσει.

ΓΚΙΝΑ, έτοιμη να βάλει τα κλάματα: Όχι, μην τα λες δα τέτοια λόγια, Έκνταλ. Εγώ, που την κάθε μέρα της ζωής μου δεν κοιτάζα τίποτ' άλλο παρά πώς θα ευχαριστηθείς περισσότερο!

ΓΙΑΛΜΑΡ: Τι απομένει τώρα από το όνειρο του οικογενειάρχη που έκανα; Ρωτώ! Όταν καθόμουν κειμέσα, ξαπλωμένος στο σοφά και σκεπτόμουν την εφεύρεση, διαισθανόμουν καθαρά ότι αυτή θα ήταν που θα μου απορροφούσε και την τελευταία ικμάδα της ζωής μου. Ένιωθα ότι η ημέρα που θα 'παιρνα το δίπλωμα της ευρεσιτεχνίας στα χέρια μου, —θα ήτανε και η ημέρα, — η τελευταία ημέρα στη ζωή. Και λοιπόν το όνειρο που έκανα ήταν ότι θα απόμενες πίσω μου εσύ ως η εύπορη χήρα του μακαρίτη του εφευρέτη.

ΓΚΙΝΑ, σκουπίζοντας τα δάκρυά της: Όχι, μην τα λες τέτοια λόγια, Έκνταλ. Μη μου το κάμεις ποτέ, Θεέ μου, να 'μαι ζωντανή τη μέρα που θα 'μενα χήρα!

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ω, τώρα πάει πια. Τώρα τελειώσαν τα πάντα. Τα πάντα!

ΕΝΤΒΙΓΚ: Την καημένη κι αυτή. Ούτε κι αυτήνε δε θέλει πια να βλέπει στα μάτια του. Φανταστείτε, του 'ρχότανε λέει να τη στριφολαιμιάσει.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μπα, έτσι θα το είπε, δεν το κάνει.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι, όμως το είπε. Κι ήτανε τόσο κακό λέω να πει τέτοιο πράμα ο μπαμπάς: γιατί εγώ διαβάζω κάθε βράδυ προσευχητάρι για την αγριόπαπιά μας και παρακαλώ να μην πεθάνει και να μην πάθει κανένα κακό.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, κοιτάζοντάς την: Διαβάζετε ταχτικά προσευχήτα βράδια;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Πώς, ναι.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και ποιος σας το 'μαθε αυτό;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Εγώ, μονάχη μου: γιατί μια φορά ο μπαμπάς ήτανε πολύ άρρωστος και του είχανε βάλει στο λαιμό βδέλες: κι έλεγε ότι πάλευε με το χάρο.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Έτσι, ε; Λοιπόν;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Να, τότε άρχισα και διάβαζα προσευχή γι' αυτόν, τα βράδια που πλάγιαζα. Κι από τότε το εξακολούθησα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και τώρα παρακαλείτε και για την αγριόπαπια;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι, είπα πως το καλύτερο θα 'ταν να βάλω και την αγριόπαπια στην προσευχή μου: γιατί ήτανε πολύ άρρωστη στην αρχή.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και κάνετε μήπως και πρωινή προσευχή;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Όχι, μα την αλήθεια, δεν κάνω.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Γιατί δεν κάνετε και πρωινή;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Μα, το πρωί φέγγει: και τότε δεν είναι τίποτα που να τρομάζει κανείς.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όποτε ο μπαμπάς σας λοιπόν ήθελε να την πνίξει την αγριόπαπια που σεις αγαπάτε τόσο πολύ.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Όχι, είπε μόνο ότι καλύτερό του θα 'ταν να το 'κανε: όμως δε θα το 'κανε για χάρη μου: κι ήταν ευγενικό αυτό από μέρος του θαρρώ.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, λίγο σιμότερα: Μα, αν όμως σεις, με το θέλημά σας, τη θυσιάσετε τώρα την αγριόπαπια για χάρη του;

ΕΝΤΒΙΓΚ, σηκώνεται απάνω: Την αγριόπαπια!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Λέω, αν από αφοσίωση προσφέρνητε γι' αυτόν ό,τι πιο ακριβό υπάρχει για σας στον κόσμο;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Λέτε να ωφελούσε αυτό;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Δοκιμάστε, Έντβιγκ.

ΕΝΤΒΙΓΚ, σιγαλά, με μια λάμψη στα μάτια: Ναι, να δοκιμάσω.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και πιστεύετε να βρείτε το κουράγιο που χρειάζεται;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Θα παρακαλέσω τον παππού να μου τη σκοτώσει.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μπράβο, αυτό κάμετε. Μα στη μαμά σας όμως ούτε λέξη!

ΕΝΤΒΙΓΚ: Γιατί, για ποιο λόγο;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Δε μας καταλαβαίνει.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Την αγριόπαπια, ε; Θα το δοκιμάσω. Αύριο πρωί πρωί.

(Η Γκίνα μπαίνει από την πόρτα της εισόδου).

ΕΝΤΒΙΓΚ, προϋπαντώντας την: Τον βρήκες, μαμά;

ΓΚΙΝΑ: Όχι: μα έμαθα πως πέρασε από τον Ρέλλιγκ και τον πήρε μαζί του.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Είστε βεβαία γι' αυτό;

ΓΚΙΝΑ: Ναι, μου το 'πε η πορτιέρισσα. Βγήκε κι ο Μόλβικ μαζί τους, είπε.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μα τώρα βρήκε κι αυτός να τους πάρει, τώρα που η ψυχή του έχει τόση ανάγκη από μοναξιά για την πάλη της!—

ΓΚΙΝΑ, βγάνοντας το πανωφόρι της: Ναι, τους άντρες δεν τους βρίσκεις πουθενά. Θεός ξέρει τώρα πού θα τον πήγε αυτός ο Ρέλλιγκ! Πετάχτηκα πέρα στις μαντάμ. Έρικσεν, μα δεν ήταν εκεί.

ΕΝΤΒΙΓΚ, προσπαθώντας να μην κλάψει: Ω, κι αν τώρα δεν ξανάρθει ποτέ πια στο σπίτι μας;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Θα ξανάρθει, σας λέω. Θα πάω να τον βρω αύριο πρωί: και θα ιδείτε τότε πως θα ξανάρθει. Μην έχετε την παρα-

είχε καμιά τάση προς το είδος αυτό της ανωμαλίας, που σεις τη λέτε ξεχωριστή ατομικότητα, τότε, από τα μικρά του κιόλας χρόνια έχει ξεριζωθεί, ευτυχώς, με την κάθε της ρίζα και με την κάθε της ίνα· μπορώ να σας διαβεβαιώσω γι' αυτό.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Θα ήτανε παράξενο ωστόσο — ύστερα από μια τέτοια ανατροφή όλο αγάπη, που έλαβε αυτός.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Από κείνες τις δυο ξεπαρμένες τσάτσες του; Κείνες τις δυο υστερικές γεροντοκόρες εννοείτε;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Έχω να σας πω ότι αυτές ήτανε γυναίκες που δεν αποξεχνούσανε ποτέ τις απαιτήσεις του ιδεώδους· — ναι, ναι, τώρα θ' αρχίσετε να κοροϊδεύετε πάλι.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Όχι, δεν έχω καμιά τέτοια διάθεση αυτή τη στιγμή. Εξάλλου, είμαι πολύ καλά πληροφορημένος πάνω στο θέμα, γιατί μας έχει βγάλει λογής λογής δεκάριχους περί των δυο αυτών «ψυχικών μητέρων» του. Όμως δεν πιστεύω ότι τους οφείλει σπουδαία ευγνωμοσύνη. Το ατύχημα του Έκνταλ είναι ότι στο περιβάλλον του εθεωρείτο πάντα ως φωστήρας—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και δεν είναι μήπως; Ως βαθύτης, εννοώ, πνεύματος;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Δεν το αντιλήφθηκα ποτέ μου κάτι τέτοιο. Ότι ο πατέρας του το πίστευε, — το παραδέχομαι· γιατί ο γερο-υπολογαγός δεν ήτανε τίποτ' άλλο παρά ένα ζωντόβολο και μισό όλη του τη ζωή.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ήτανε όλη του τη ζωή ένας άνθρωπος με ψυχή παιδίαστική· αυτό είναι που δεν καταλαβαίνετε.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Μάλιστα δα, μάλιστα! Κι έπειτα λοιπόν, όταν ο αγαπημένος, μικρούλης Γιάλμαρ έγινε τέλος πάντων φοιτητής, οι συνάδελφοί του αμέσως τον πήρανε κι αυτοί ως το μεγάλο μελλοντικό φωστήρα. Όμορφος ήτανε, κατακτούσε, — άσπρος και κόκκινος, — έτσι όπως προτιμούνε τα κοριτσόπουλα τους νέους· κι όπως είχε εκείνη την ευαισθησία στην καρδιά κι εκείνη τη γοητεία στη φωνή, κι ήξερε ν' απαγγέλλει τόσο όμορφα στίχους άλλων και ιδέες άλλων—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, αγανακτισμένος: Για τον Γιάλμαρ Έκνταλ μιλάτε έτσι;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Ναι, με την άδειά σας· γιατί έτσι είναι από μέσα το είδωλο αυτό, που είστε πεσμένος μπρούμυτα μπροστά του.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ωστόσο, μα την αλήθεια, δε θα το πίστευα πως είμαι έτσι τυφλός.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Χμ! Δεν απέχετε και πολύ. Γιατί και σεις, ξέρετε, είστε άρρωστος άνθρωπος.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Σ' αυτό έχετε δίκιο.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Ναι, βέβαια, πάσχετε· και έχει πολλές επιπλοκές η περίπτωση σας. Πρώτα πρώτα έχουμε αυτήνε την ενοχλητικότητα η ειλικρινίτιδα· έπειτα, — το και χειρότερο— είστε διαρκώς μέσα σε μια παραζάλη ντελίριου αφοσιώσεως· πάντα πρέπει να 'χετε κάτι να θαυμάζετε, άσχετο από σας τον ίδιο.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και βέβαια· σε άσχετα από μένα πρέπει να το ζητώ αυτό.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Μα πέφτετε όμως σε τόσο άθλια λάθη με τις θαυμαστές μεγάλες χρυσόμυγες, που νομίζετε πως βλέπετε και πως ακούτε γύρω σας. Έχετε μπει ξανά σε φτωχό πάλι καλύβι, μ' εκείνη την απαίτηση του ιδεώδους στα χέρια σας· δεν υπάρχουν δωμέσα, σε τούτο δω το σπίτι, φερέγγυοι άνθρωποι.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αφού έχετε τέτοια ιδέα για τον Γιάλμαρ Έκνταλ, πώς βρίσκετε ευχαρίστηση να κάνετε παρέα διαρκώς μαζί του;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Έλα, Θεέ μου, είμαι δα θάρρως ένα είδος γιατρός, με το συμπάθειο· και μια και είναι έτσι, οφείλω βέβαια να κοιτάζω τους φουκαράδες τους άρρωστους με τους οποίους συγκατοικώ.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Α, έτσι! Είναι άρρωστος λοιπόν κι ο Γιάλμαρ Έκνταλ;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Όλοι σχεδόν οι άνθρωποι είναι άρρωστοι.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και τι κούρα εφαρμόζετε για τον Γιάλμαρ;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Τη συνηθισμένη μου. Προσπαθώ να διατηρείται μέσα του το ζωτικό ψέμα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Το ζωτικό — ψέμα; Μήπως δεν άκουσα καλά—

ΡΕΛΛΙΓΚ: Πολύ καλά ακούσατε· ζωτικό ψέμα είπα. Γιατί το ζωτικό ψέμα, ξέρετε, αυτό ακριβώς είναι η βάση των παρορμήσεων.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και δε μου λέτε, μπορώ να ρωτήσω ποιο είναι το ζωτικό ψέμα από το οποίο κατέχεται ο Γιάλμαρ;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Όχι — με συγχωρείτε· τέτοια μυστικά δεν τα παραδίδω σε κομπογιαννίτες. Θα 'σασταν άξιος να μου τον σακατέψετε ακόμη πιο πολύ. Όμως η μέθοδος είναι αλάνθαστη. Την έχω εφαρμόσει και στην περίπτωση του Μόλβικ. Αυτόνε τον έχω κάμει «δαιμονιακό». Τούτο είναι το καυτήριο που χρειάστηκε να του καθίσω αυτουνού στο λαιμό.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όστε δεν είναι λοιπόν δαιμονιακός;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Και τι διάβολο πάει να πει δαιμονιακός; Αυτό δεν είναι παρά μια αρλούμπα, που τη σοφίστηκα για να τον σώσω. Αν δεν το είχα κάμει, ο αγαπητός αυτός βρομιαράκος θα είχε καταποντιστεί εδώ και πολλά σωτήρια έτη στην αυτοπεριφρόνηση και στην απογοήτευση. Κι ύστερα, ο γερο-υπολοχαγός τι σου λέει! Αυτός όμως τη βρήκε μοναχός του την κούρα του.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ο υπολοχαγός Έκνταλ; Τι δηλαδή;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Να, πώς το βρίσκετε σεις δηλαδή, που αυτός, ο κυνηγός άρκτων, τρυπώνει κειμέσα στο ανήλιαγο παλιοπάταρο και κυνηγάει κουνέλια; Δεν υπάρχει στον κόσμο πιο ευτυχισμένος κυνηγός απ' αυτόνε τον γέρο, άμα έχει το λεύτερο να φέρνει βόλτα κειμέσα, ανάμεσα σ' όλη εκείνη την παλιατσαρία. Τα τέσσερα πέντε κατάξερα χριστουγεννιάτικα δέντρα που έχει μαζέψει εκειμέσα είναι γι' αυτόν το ίδιο σαν ολόκληρο το απέραντο, καταπράσινο δάσος του Χόινταλ· ο κόκορας και οι κότες είναι οι αγριοπετεινοί στις κορφές των ελάτων· και τα κουνέλια που πηδηχαρίζουν πέρα δώθε στα σανίδια, είναι οι αρκούδες που τους κάνει επίθεση, αυτός, ο θαλερός τάχα γέρος της υπαίθριας τάχα ζωής.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Το δυστυχισμένο, αλήθεια, το γερο-υπολοχαγό Έκνταλ! Βρέθηκε βέβαια υποχρεωμένος να κάμει σκόντο στα ιδανικά της νιότης του.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Τώρα που το θυμούμαι, κύριε Βέρλε υιέ, — μη μεταχειρίζεστε αν θέτε αυτή την ξενική λέξη: ιδανικά. Έχουμε δα γι' αυτό την ωραία μας νορβηγική λέξη: ψέματα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Είστε της γνώμης ότι συγγενεύουν αυτά τα δυο πράματα;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Ναι, όσο περίπου ο τύφος με τον σηπεδονώδη πυρετό.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Δόκτορ Ρέλλιγκ! Δε θα υποχωρήσω προτού αποσπάσω τον Γιάλμαρ από τα νύχια σας.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Το χειρότερο για κείνον αυτό θα ήταν. Αν αφαιρέσετε από ένα συνηθισμένον άνθρωπο το ζωτικό ψέμα, του αφαιρείτε μαζί και την ευτυχία του. (Στην Έντβιγκ, που έρχεται μέσα από τη σάλα). Ε, ναι, μικρούλα μανίτσα της αγριόπαπιας, κατεβαίνω αμέσως να ιδώ αν ο μπαμπάς κείται ακόμη κάτω και συλλογιέται τη θαυμαστή εφεύρεση. (Φεύγει από την πόρτα της εισόδου).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, σιμώνοντας στην Έντβιγκ: Από την όψη σας μαντεύω ότι δεν έγινε ακόμη εκείνο.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ποιο; Α, αυτό για την αγριόπαπια λέτε; Όχι.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Θα χάσατε φαντάζομαι το θάρρος σας τη στιγμή που ήτανε να το πραγματοποιήσετε.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Όχι· όχι γι' αυτό. Σήμερα όμως πρωί πρωί που ξύπνησα και θυμήθηκα εκείνο που είχαμε πει, μου φάνηκε τόσο πολύ παράξενο.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Παράξενο;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι, ξέρω κι εγώ. — Την ίδια στιγμή χτες βράδυ μου φαινόταν ότι θα ήταν πολύ όμορφο· μα άμα έπεσα κι κοιμήθηκα και μου ξανάρθε έπειτα στο νου, δε μου φαινότανε πια πως ήταν τίποτα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ω, ναι, δεν εμεγαλώσατε δωμέσα με το αζημίωτο.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Μμ, γι' αυτό δε με νοιάζει καθόλου· να ξανάρθει ο μπαμπάς κι έπειτα—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ω, αν είχαν ανοίξει τα μάτια σας και ξέρατε να

εκτιμάτε τι δίνει αξία στη ζωή, — αν είχατε αληθινό, πρόσχαρο θάρρος για τη θυσία, τότε θα βλέπατε πόσο αλλοιώτικα θα ξαναγύριζε. Όμως εξακολουθώ να 'χω πεποίηση σε σας εγώ, Έντβιγκ.

(Φεύγει από την πόρτα της εισόδου. Η Έντβιγκ τριγυρίζει λίγο πέρα δώθε· έπειτα κάνει να πάει στην κουζίνα· την ίδια στιγμή κάποιος ακούγεται να χτυπάει από μέσα στην πόρτα της σοφίτας· η Έντβιγκ πηγαίνει και τη μισανοίγει· βγαίνει ο γερο-Έκνταλ· η Έντβιγκ σπρώχνει και κλείνει ξανά).

ΕΚΝΤΑΛ: Χμ, δεν έχει ξέρεις γούστο να πηγαίνει κανένας μοναχός του πρωινή βόλτα.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Δεν είχες κέφι για κυνήγι, παππού;

ΕΚΝΤΑΛ: Δεν είναι καλός καιρός σήμερα για κυνήγι. Τέτοιο σκοτάδι· δε βλέπεις ρούπι μπροστά σου.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Δε σου κάνει ποτέ, παππού, κέφι να χτυπήσεις και τίποτ' άλλο εξόν από κουνέλια;

ΕΚΝΤΑΛ: Μπα, και δεν είναι καλά τα κουνέλια δηλαδή;

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι, καλά, όμως η αγριόπαπια, ε;

ΕΚΝΤΑΛ: Χου—χου· φοβάσαι μη σου σκοτώσω την αγριόπαπια; Ποτέ των ποτών. Έννοια σου.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Ναι· καλά, δε θα μπορείς φαίνεται· θα 'ναι πολύ δύσκολο να χτυπάει κανένας αγριόπαπιες.

ΕΚΝΤΑΛ: Δε θα μπορώ, λέει; Καλή κουβέντα και τούτη, καλή κουβέντα.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Και πώς θα 'κανες, παππού, πώς θα τη χτυπούσες; — δηλαδή δε λέω τη δική μου την αγριόπαπια, μα άλλες να πούμε.

ΕΚΝΤΑΛ: Θα κοίταζα να τις ταιριάξω, να τους ρίξω από κάτω, στο στήθος· έτσι είναι το πιο σίγουρο. Και ύστερα ξέρεις, θέλει να ρίξεις στα κόντρα, — όχι στα σόψια.

ΕΝΤΒΙΓΚ: Και τότε πεθαίνουνε, παππού;

ΕΚΝΤΑΛ: Αμή, τι κάνουνε και δεν πεθαίνουνε — μα να σημαδέψεις καλά. Ε, να πάω μέσα να βουρτσιστώ. Χμ, — κατάλαβες—

Χμ. (Πηγαίνει στο δωμάτιό του).

(Η Έντβιγκ περιμένει λίγο, ρίχνει ματιές κατά την πόρτα της σάλας, πηγαίνει πέρα στο έπιπλο, σηκώνεται στα νύχια, παίρνει από το ράφι το δίκανο πιστόλι και το κοιτάζει).

(Η Γκίνα έρχεται μέσα από τη σάλα με την πατσαβούρα και την ξεσκονίστρα στα χέρια. Η Έντβιγκ αφήνει γρήγορα το πιστόλι απαρατήρητη).

ΓΚΙΝΑ: Έντβιγκ, μην πιάνεις και σκαλίζεις τα πράματα του μπαμπά.

ΕΝΤΒΙΓΚ, φεύγει από το έπιπλο: Να ξεσκονίσω μόνο λιγάκι ήθελα.

ΓΚΙΝΑ: Άντε καλύτερα στην κουζίνα και δεσ αν κρατάει ζεστός ο καφές· θα πάρω μαζί μου και το δίσκο τώρα που θα κατέβω κάτω.

(Η Έντβιγκ φεύγει· η Γκίνα αρχίζει να σκουπίζει και να συγυρίζει το ατελιέ).

(Σε λίγο ανοίγει δισταχτικά η πόρτα της εισόδου και ο Γιάλμαρ Έκνταλ κοιτάζει μέσα· φορεί το παλτό του, μα είναι χωρίς καπέλο, άπλυτος κι αχτένιστος, με ακατάστατα τα μαλλιά· τα μάτια του είναι άτονα και κουρασμένα).

ΓΚΙΝΑ, μένει έτσι, με την ξεσκονίστρα στο χέρι, και τον κοιτάζει: Μπα, Έκνταλ, — ήρθες ωστόσο, ε;

ΓΙΑΛΜΑΡ, μπαίνει μέσα κι αποκρίνεται μουγκά: Έρθα — για να ξαναφύγω στη στιγμή.

ΓΚΙΝΑ: Ναι, ναι, καλά. Το φαντάζομαι. Μα, Χριστέ μου, Παναγία μου — πώς είσαι έτσι!

ΓΙΑΛΜΑΡ: Τι έτσι;

ΓΚΙΝΑ: Και το καλό σου το παλτό! Να, το 'καμες και δε θέλει άλλο.

ΕΝΤΒΙΓΚ, στην πόρτα της κουζίνας: Μαμά, δε θες να; — (Βλέπει τον Γιάλμαρ, ξεφωνίζει από χαρά και τρέχει κοντά του). Ω, μπαμπάκα μου, μπαμπάκα μου!

τωμα και να μη το 'χουν! Πρέπει να βρεθεί καπέλο. (Παίρνει μια ταρτίνα ακόμη). Πρέπει να γίνουν ενέργειες. Γιατί δεν έχω δα κατά νου να πάω έτσι στα κουτουρού. (Ψάχνει για κάτι στο δίσκο).

ΓΚΙΝΑ: Τι ζητάς;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Βούτυρο.

ΓΚΙΝΑ: Να σου φέρω αμέσως. (Πηγαίνει στην κουζίνα).

ΓΙΑΛΜΑΡ, φωνάζοντάς της: Ου, δεν είναι ανάγκη τώρα· μπορώ αξιόλογα να το φάω και σκέτο το ψωμί.

ΓΚΙΝΑ, φέρνει μια βουτυριέρα: Ορίστε. Και είναι της ώρας.

(Του ξαναγεμίζει μια φλυτζάνα καφέ· αυτός καθίζει στον καναπέ, βάνει κι άλλο στρώμα βούτυρο στην ταρτίνα, τρώει και πίνει καφέ κάμποση ώρα, σωπαίνοντας).

ΓΙΑΛΜΑΡ: Θα μπορούσα, χωρίς να με ενοχλήσει κανένας, μα απολύτως κανένας, —να μείνω μέσα στη σάλα για καμιά δυο μέρες;

ΓΚΙΝΑ: Ακούς, λέει· φτάνει μόνο να θέλεις.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Γιατί δε διαβλέπω δυνατότητες να σηκώσω όλα τα πράματα του πατέρα έτσι φουρ-φουρ.

ΓΚΙΝΑ: Κι έπειτα είναι και ότι θα 'πρεπε να του το 'λεγες πρώτα, πως δε θες πια να μένεις μαζί με μας τους άλλους.

ΓΙΑΛΜΑΡ, σπρώχνοντας από μπρος του τη φλυτζάνα: Ναι, είναι κι αυτό· κι άντε τώρα να ξαναεπανέρχεται πάλι σ' όλες αυτές τις μπερδεψοδουλειές. —Πρέπει να σκεφθώ, πρέπει να 'χω περιθώριο να αναπνεύσω· δεν μπορώ να σηκώσω όλα τα βάρη μέσα σε μια και μόνη μέρα.

ΓΚΙΝΑ: Βέβαια, και με το βρομόκαιρο μάλιστα που κάνει σήμερα.

ΓΙΑΛΜΑΡ, σκουντάει με το χέρι του το γράμμα του εργοστασιαρχη: Ακόμη βλέπω τριγυρίζει δωχάμω αυτό το γράμμα.

ΓΚΙΝΑ: Ναι, εγώ δεν το πείραξα.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Εμένα δα δε με αφορά το χαρτί αυτό—

ΓΚΙΝΑ: Ούτε κι εγώ, μα την αλήθεια, έχω σε νου μου να το μεταχειριστώ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: —μα δεν υπάρχει όμως και λόγος για να παραπέσει· —στη φασαρία απάνω, άμα θα κουβαλήσω, μπορεί ευκολότατα να—

ΓΚΙΝΑ: Τότε έννοια σου, θα το φυλάξω εγώ, 'Εκνταλ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Γιατί, κατά πρώτο και κύριο λόγο, στον πατέρα ανήκει το δωρητήριο· και δική του υπόθεση είναι στο τέλος τέλος, αν θέλει να κάμει χρήση του ή όχι.

ΓΚΙΝΑ, αναστενάζει: Αχ, ναι, ο καημένος ο γερο-πατέρας—

ΓΙΑΛΜΑΡ: Για μεγαλύτερη μάλιστα ασφάλεια· —Πού να 'βρισκα λιγάκι κόλλα;

ΓΚΙΝΑ, πηγαίνοντας στο έπιπλο: Να, εδώ είναι το βάζο με την κόλλα.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Κι ένα πινέλο:

ΓΚΙΝΑ: Να εδώ και το πινέλο. (Του τα φέρνει).

ΓΙΑΛΜΑΡ, παίρνει ένα ψαλίδι: Με μια λουριδίτσα χαρτί από πίσω— (Κόβει και κολλάει). Μακριά από μένα κάθε ιδέα ότι θα μπορούσε να αγγίζει το χέρι μου σε ξένη περιουσία, — και προπάντων στην περιουσία ενός άπορου παππούλη. Ναι, ούτε και σε αλλουνού βέβαια. Έτσι, ορίστε. Άστο εκεί καμπόσο. Κι άμα στεγνώσει πάρτο και κρύψε το. Δε θέλω να το ξαναϊδώ πια στα μάτια μου αυτό το έγγραφο. Ποτέ!

(Μπαίνει από την είσοδο ο Γκρέγκερς Βέρλε).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, παραξενεμένος λιγάκι: Τι, εδώ κάθεται Γιαλμαρ;

ΓΙΑΛΜΑΡ, πετιέται απάνω: Ήμουν τσακισμένος από την κούραση.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και προγευμάτισες κιόλας, βλέπω.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Επιβάλλει και το σώμα κάποτε κάποτε τις αξιώσεις του.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Και τι απόφαση πήρες λοιπόν;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Για έναν άντρα σαν εμένα, δεν υπάρχει παρά ένας δρόμος. Έβαλα μπρος και συγκεντρώνω τα σπουδαιότερα από τα

ότι η καημενούλα αυτή, η παραγνωρισμένη Έντβιγκ, σε αγαπάει στ' αληθινά.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ω, τι αποδείξεις μπορεί να μου δώσει! Μου είναι αδύνατο πια να πιστέψω καμιά διαβεβαίωση απ' αυτή την πλευρά.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Η Έντβιγκ δεν ξέρει από πονηριές, αυτό είναι σίγουρο.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ω, Γκρέγκερς, αυτό ίσα ίσα είναι που δεν είναι και τόσο σίγουρο. Ποιος ξέρει τι έχουνε κάτσει κι έχουνε σουσουρέψει δωμέσα φορές και φορές εκείνη η κυρία Σέρμπυ και η Γκίνα; —Κι η Έντβιγκ δε συνηθίζει να 'χει κλεισμένα τ' αφτιά της. Ίσως μάλιστα το δωρητήριο γράμμα να μην ήρθε και τόσο αναπάντεχα. Σα να μου φάνηκε άλλωστε ότι το αντιλήφθηκα καθαρά κάτι τέτοιο.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Μα τι ζαβές ιδέες είναι αυτές που σου μπήκανε σήμερα;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ανοίξανε απλώς τα μάτια μου. Πρόσεξέ το και θα ιδείς: —το δωρητήριο γράμμα δεν είναι παρά η αρχή. Η κυρία Σέρμπυ είχε πάντα μεγάλη αδυναμία της Έντβιγκ' τώρα δε, έχει πια σε χέρι της να κάμει για το παιδί οτιδήποτε θελήσει. Μπορούνε και να μου το πάρουν μόλις τους καπνίσει.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Η Έντβιγκ δε θα σ' άφηνε ποτέ για να πάει με άλλους.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Μην το 'χεις και τόσο βέβαιο αυτό. 'Αμα στέκουνε και της γνέφουν με τα χέρια γεμάτα—; Ω, εγώ, εγώ που της είχα τέτοια ανείπωτη αγάπη! Εγώ, που για μεγαλύτερή μου ευτυχία θα είχα να τη βαστώ προσεχτικά προσεχτικά απ' το χέρι και να την οδηγώ, όπως οδηγεί κανείς μέσα από ένα μεγάλο άδειο χώρο ένα παιδί που φοβάται στα σκοτεινά! —Τώρα νιώθω, με τόση οδυνηρή βεβαιότητα— ότι ο φτωχός αυτός φωτογράφος απάνω στο υπερώο, δεν ήτανε ποτέ κάτι το απόλυτο και το άπαντο γι' αυτήνε. Δεν κοίταζε για τίποτ' άλλο παρά να τα 'χει καλά επιφανειακά μαζί του, ίσαμε που θα 'ρχόταν η κάποια ορισμένη ώρα.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αυτά δεν τα πιστεύεις ούτε και συ που τα λες, Γιάλμαρ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Αυτό ακριβώς είναι το πιο τρομερό, ότι δεν ξέρω τι πρέπει να πιστέψω, —κι ούτε και θα το μάθω ποτέ. Μα μπορείς πραγματικά να αμφιβάλλεις ότι δεν είναι έτσι που τα λέω; Χα χα, στηρίζεσαι υπέρ το δέον στις απαιτήσεις του ιδεώδους, καλέ μου Γκρέγκερς! Αν έρθουν οι άλλοι, αυτοί με τα φορτωμένα χέρια και του φωνάζουν του παιδιού: φύγε απ' αυτόνε· με μας μαζί σε περιμένει η ζωή—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, ζωηρά: Ε, τι λες πως θα γινόταν τότε;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Αν τη ρωτούσα λοιπόν: Έντβιγκ, είσαι διατεθειμένη να τη θυσιάσεις αυτή τη ζωή για μένα; (Γελάει ειρωνικά). Α μάλιστα, —θα άκουγες τι απάντηση θα μου δινόταν!

(Ακούγεται στη σοφίτα μια πιστολιά).

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, δυνατά, χαρούμενος: Γιάλμαρ!

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ορίστε τώρα· ο άλλος σου κυνηγάει—

ΓΚΙΝΑ, μπαίνοντας μέσα: Ουφ! Έκνταλ, θαρρώ πως ο γέρος τουφεκαρίζει μέσα μόνος του.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Πάω να ιδώ—

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, συγκινημένος και γεμάτος χαρά: Μια στιγμή! Ξέρεις τι ήτανε;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Και βέβαια ξέρω.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Όχι, δεν ξέρεις καθόλου. Εγώ ξέρω. Ήτανε η απόδειξη!

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ποια απόδειξη;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ήτανε μια πράξις υικής θυσίας. Έβαλε τον παππού της να σκοτώσει την αγριόπαπια.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Να σκοτώσει την αγριόπαπια!

ΓΚΙΝΑ: Σκέψου!—

ΓΙΑΛΜΑΡ: Και για ποιο λόγο;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Ήθελε να θυσιάσει για σένα ό,τι ακριβότερο είχε στον κόσμο· έτσι θαρούσε ότι θα σ' έκανε να την αγαπάς σαν πρώτα πάλι.

ΓΙΑΛΜΑΡ, *τρυφερά, συγκινημένος*: Ω, αυτό το παιδί!

ΓΚΙΝΑ: Είδες, είδες που τα κατεβάζει το μυαλό της!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Δεν ήθελε τίποτ' άλλο παρά να ξανακερδίσει την αγάπη σου, Γιάλμαρ· δίχως αυτή, της φαινόταν αβάσταχτη η ζωή.

ΓΚΙΝΑ, *παλεύοντας να μην την πάρουν τα κλάματα*: Τα βλέπεις και μόνος σου, Έκνταλ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Πού είναι τώρα, Γκίνα;

ΓΚΙΝΑ, *μουσουλίζοντας*: Έξω στην κουζίνα θα κάθεται, λέω, το καημένο.

ΓΙΑΛΜΑΡ, *προχωρεί, ανοίγει με φόρα την πόρτα της κουζίνας και λέει*: Έντβιγκ, —έλα! Έλα κοντά μου εδώ! (*Κοιτάζοντας*). Δεν είναι μέσα.

ΓΚΙΝΑ: Τότε θα είναι στην καμαρούλα της.

ΓΙΑΛΜΑΡ, *από μέσα*: Όχι, ούτε εδώ δεν είναι. (*Ξαναγυρίζει*). Θα βγήκε έξω φαίνεται.

ΓΚΙΝΑ: Μα ναι, Θεέ μου, δεν ήθελες δα να τη δεις πουθενά στο σπίτι.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ω, ας γύριζε αμέσως, —που να μπορέσω στ' αληθινά να της το πω.— Τώρα θα διορθωθούν όλα, Γκρέγκερς· γιατί τώρα το πιστεύω κι εγώ, ότι μπορούμε ν' αρχίσουμε από ξανάρχής μια καινούργια ζωή.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, *ήρεμα*: Το ήξερα· από το παιδί θα 'ρχόταν η λύτρωση.

(*Ο γερο-Έκνταλ προβάλλει στην πόρτα του δωματίου του φορέει μεγάλη στολή και παιδεύεται να ζωστεί και το σπαθί του*).

ΓΙΑΛΜΑΡ, *σαστισμένος*: Πατέρα! Αυτού είσαι!

ΓΚΙΝΑ: Στην κάμαρά σου έριξες, πατέρα;

ΕΚΝΤΑΛ, *θυμωμένος, σιμώνοντας*: Έτσι, Γιάλμαρ, μου πας μοναχός σου στο κυνήγι, ε;

ΓΙΑΛΜΑΡ, *ταραγμένος, παραζαλισμένος*: Όστε δεν ήσουν εσύ που πυροβόλησες στη σοφίτα;

ΕΚΝΤΑΛ: Πυροβόλησα εγώ; Χμ!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, *φωνάζει στον Γιάλμαρ*: Μονάχη της τη σκότωσε την αγριόπαπια, Γιάλμαρ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Τι σημαίνουν όλα τούτα! (*Τρέχει στην πόρτα της σοφίτας, την ανοίγει με ορμή, κοιτάζει και φωνάζει δυνατά*). Έντβιγκ!

ΓΚΙΝΑ, *τρέχει κατά την πόρτα*: Χριστός, Παναγία μου! Τι τρέχει!

ΓΙΑΛΜΑΡ, *μπαίνοντας μέσα*: Είναι χάμω!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Χάμω! (*Πάει μέσα με τον Γιάλμαρ*).

ΓΚΙΝΑ, *την ίδια στιγμή*: Έντβιγκ! (*Μπαίνει κι αυτή στη σοφίτα*). Πωπώ, πωπώ!

ΕΚΝΤΑΛ: Χω χω' ανακατεύεται στα τουφεκίδια και του λόγου της;

(*Ο Γιάλμαρ, η Γκίνα και ο Γκρέγκερς φέρνουν την Έντβιγκ σηκωτή μέσα στο ατελιέ· το κρεμασμένο δεξί χέρι της κρατάει σφιχτά το πιστόλι*).

ΓΙΑΛΜΑΡ, *που τα έχει χαμένα*: Το πιστόλι πήρε φωτιά. Χτυπήθηκε μόνη της. Φωνάχτε για βοήθεια! Βοήθεια!

ΓΚΙΝΑ, *τρέχει έξω στην είσοδο και φωνάζει στις σκάλες*: Ρέλλιγκ! Ρέλλιγκ! Γιατρέ Ρέλλιγκ! Τρέχα απάνω! Γρήγορα!

(*Ο Γιάλμαρ και ο Γκρέγκερς ξαπλώνουν την Έντβιγκ στον καναπέ*).

ΕΚΝΤΑΛ, *σιγαλά*: Το δάσος εκδικιέται.

ΓΙΑΛΜΑΡ, *γονατισμένος πλάι στην Έντβιγκ*: Τώρα θα συνέλθει, να. Συνέρχεται —ναι, ναι, ναι.

ΓΚΙΝΑ, *που έχει ξανάρθει μέσα*: Πού χτυπήθηκε; Δε βλέπω τίποτα πουθενά—

(*Ο Ρέλλιγκ φτάνει βιαστικός κι αμέσως πίσω του ο Μόλβικ· ο Μόλβικ είναι δίχως γιλέκο και δίχως γραβάτα, με ένα μαύρο σακάκι ξεκούμπωτο*).

ΡΕΛΛΙΓΚ: Τι πάθατε, τι τρέχει;

ΓΚΙΝΑ: Χτυπήθηκε, λέει, με το πιστόλι η 'Εντβιγκ.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Έλα δω να βοηθήσεις!

ΡΕΛΛΙΓΚ: Με το πιστόλι! (Σπρώχνει πέρα το τραπέζι κι αρχίζει να την εξετάζει).

ΓΙΑΛΜΑΡ, έτσι γονατιστός, τον κοιτάζει όλο αγωνία: Δεν είναι δυνατό να 'ναι επικίνδυνο, ε; Ε, Ρέλλιγκ; Δε βγάνει καθόλου σχεδόν αίμα. Δεν είναι δυνατό να 'ναι επικίνδυνο, ε;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Πώς έγινε;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Αχ, πού να ξέρω!

ΓΚΙΝΑ: 'Ηθελε να σκοτώσει την αγριόπαπια.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Την αγριόπαπια;

ΓΙΑΛΜΑΡ: Θα πήρε το πιστόλι στα χέρια της.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Χμ. Βέβαια.

ΕΚΝΤΑΛ: Το δάσος εκδικείται. Μα εγώ δε φοβάμαι ωστόσο.

(Μπαίνει μέσα στη σοφίτα και κλείνει πίσω του).

ΓΙΑΛΜΑΡ: Μίλησε, Ρέλλιγκ, —γιατί δε λες τίποτα;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Η σφαίρα τη χτύπησε στο στήθος.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Καλά, μα θα συνέλθει όμως, ε;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Το βλέπεις δα ότι η 'Εντβιγκ δε ζει πια.

ΓΚΙΝΑ, ξεσπάζοντας σε κλάματα: Ω, το παιδί μου, το παιδί μου!

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, με πνιγμένη φωνή: Μέσα, στο βυθό.—

ΓΙΑΛΜΑΡ, πετιέται απάνω: Μα όχι, όχι, πρέπει να ζήσει! Αχ, ο Θεός να σ' έχει καλά, Ρέλλιγκ, —για μια στιγμή μονάχα,— μονάχα για να μπορέσω να της πω τι ανείπωτη αγάπη της είχα ολόένα!

ΡΕΛΛΙΓΚ: Έχει χτυπηθεί η καρδιά. Εσωτερική αιμορραγία. Έμεινε στον τόπο.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Κι εγώ, που την έδιωχνα από κοντά μου σαν κτήνος! Τρύπωξε τρομαγμένη κειμέσα στη σοφίτα και πέθανε για την αγάπη που μου 'χε. (Μέσα σε λυγμούς). Και να μην παίρνει γιατριά! Και να μην μπορέσω ποτέ να της πω!... (Σφίγγει τα χέρια και ξεφωνίζει κατά πάνω). Ω, συ που είσαι αυτού ψηλά!— Αν στ' αλήθεια δα είσαι! Γιατί μου το 'καμες αυτό;

ΓΚΙΝΑ: Σσος, σώπα, τι τα λες τέτοια βαριά λόγια; Δεν είχαμε, φαίνεται, δικαίωμα να την κρατήσουμε κοντά μας.

ΜΟΛΒΙΚ: Το παιδί δεν είναι νεκρό κοιμάται.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Σαχλαμάρες.

ΓΙΑΛΜΑΡ, ηρεμεί, πηγαίνει κοντά στον καναπέ και κοιτάζει με σταυρωμένα χέρια την 'Εντβιγκ: Κείτεται αυτού, τόσο βουβή, τόσο ακίνητη.

ΡΕΛΛΙΓΚ, προσπαθώντας να βγάλει το πιστόλι από το χέρι της: Το κρατάει έτσι σφιχτά.

ΓΚΙΝΑ: Όχι, Ρέλλιγκ, όχι μην της σπάσεις τα δαχτυλάκια της άσ' της το μπιστιόλι.

ΓΙΑΛΜΑΡ: Ας το πάρει μαζί της.

ΓΚΙΝΑ: Ναι, ας το πάρει μαζί της. Μα τώρα δεν πρέπει το παιδί να μένει να φιγουράρει δω έξω. Πρέπει να πάει στην καμαρούλα του μέσα, στη δική της την καμαρούλα. Πιάσε, Έκνταλ.

(Ο Γιάλμαρ και η Γκίνα σηκώνουν την 'Εντβιγκ).

ΓΙΑΛΜΑΡ, ενώ την πηγαίνουνε: Ω, Γκίνα, Γκίνα. Το βαστάς αυτό;

ΓΚΙΝΑ: Ο ένας μας θα βοηθήσει τον άλλονε. Τώρα πια την έχουμε μισή μισή, θαρρώ.

ΜΟΛΒΙΚ, απλώνει τα χέρια και μουρμουρίζει: Ευλογητός ο Θεός ημών· εις γην απελεύσει· εις γην απελεύσει—

ΡΕΛΛΙΓΚ, του φιθυρίζει: Σκασμός, ζών· αφού είσαι τάπα στο μεθύσι.

(Ο Γιάλμαρ και η Γκίνα κουβαλούν τη νεκρή έξω, από την πόρτα της κουζίνας. Ο Ρέλλιγκ κλείνει πίσω τους. Ο Μόλβικ το σκάει από την είσοδο και φεύγει).

ΡΕΛΛΙΓΚ, σιμώνει στον Γκρέγκερς και του λέει: Κανένας δε θα μπορέσει να μου βάλει στο νου ότι ήτανε τυχαίο.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, που στεκόταν στο μεταξύ κατατρομαγμένος, σε

σπασμωδικούς συγκλονισμούς: Κανείς δεν μπορεί να πει πώς έγινε αυτό το τρομερό δυστύχημα.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Η μπαρούτη έχει κάψει το ύφασμα στο φόρεμά της. Πρέπει να στήριξε το πιστόλι ίσα απάνω στο στήθος της και τράβηξε.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Η Έντβιγκ δεν πέθανε του κάκου. Είδατε πώς αναδείχτηκε με τον πόνο το μεγαλείο που έχει ο Γιάλμαρ μέσα του;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Μεγαλείο αποχτούν οι περισσότεροι από τους ανθρώπους, όταν πενθούν μπρος σ' ένα λείψανο. Ως πόσον καιρό όμως λέτε να του βαστάξει το μεγαλείο αυτό;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Τι, δε θα βαστάξει και δε θα μεγαλώνει όλο και πιο πολύ σ' όλη του τη ζωή;

ΡΕΛΛΙΓΚ: Μέσα σ' ένα εξάμηνο το πολύ, η μικρούλα η Έντβιγκ δε θα 'ναι για δαύτον παρά ένα ωραίο θέμα για δεκάρικους.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Κι αυτό ακόμη τολμάτε και λέτε για τον Γιάλμαρ Έκνταλ!

ΡΕΛΛΙΓΚ: Τα ξαναλέμε όταν θα 'χει μαραθεί το πρώτο χορτάρι στον τάφο της μικρής. Θα σας είναι εύκολο τότε να τον ακούσετε να αναμνησκάξει τα περί της «πατρικής αυτής καρδιάς και του προώρως αρπαγέντος τέκνου»: θα μπορείτε να τον βλέπετε τότε να γίνεται σιρόπι από τη συγκίνηση, από τον αυτοθαυμασμό, κι απ' την αυτοευσπλαχνία. Προσέχτε και θα ιδείτε.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ: Αν έχετε σεις δίκιο κι εγώ έχω άδικο, τότε η ζωή δεν αξίζει να τη ζει κανείς.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Ω, η ζωή θα μπορούσε να 'ναι αρκετά καλή, παρ' όλα αυτά: φτάνει μόνο να μπορούσαμε να μας αφήνουν ήσυχους κάτι ευλογημένοι πιστωτές, που γυρίζουν και χτυπούν τις πόρτες εμάς των φτωχών και γυρεύουν να τους ξεφλήσουμε την απαίτηση του ιδεώδους τους.

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, κοιτάζοντας ίσα μπροστά του: Εν τοιαύτη περιπτώσει χαίρουμαι που η απόφασή μου είναι εκείνη που είναι.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Και ποια είναι παρακαλώ η απόφασή σας, —αν επιτρέπετε;

ΓΚΡΕΓΚΕΡΣ, καθώς φεύγει: Να είμαι εγώ ο δέκατος τρίτος του τραπεζιού.

ΡΕΛΛΙΓΚ: Ω, ο διάολος να με πάρει αν το πιστεύω.

ΤΕΛΟΣ